

Coop de France éves kongresszus – a gabonaraktározás kérdései

A francia mezőgazdasági szövetkezetek országos szövetsége (Coop de France, www.coopdefrance.coop) éves kongresszusának első napján a tematikus (és párhuzamos) szekcióülésekre került sor az állattenyésztés, baromfitenyésztés, lucernaszárítás és a szemestermények kérdéskörét felölelve. Attasénk a szemestermények szekció munkáját követte figyelemmel, ahol a fő téma a szemestermény-raktározás volt. A témaválasztás nem véletlen, hiszen a francia gabonaszövetkezetek meghatározók úgy a francia mezőgazdaság, mint a mezőgazdasági export terén, ahogy magában a szövetkezeti mozgalomban is. A gabona- és olajosmag-termesztés Franciaországban is egyre inkább kiszolgáltatott a (világ)piaci árak hektikus ingadozásának, így komoly gazdasági érdek fűződik ahhoz, hogy a raktározással át lehessen hidalni a nyomott árú időszakokat, kiegyenlítettebbé lehessen tenni a keresletet és a kínálatot. A társadalom ellátása szempontjából pedig nagyon fontos, sőt stratégiai fontosságú eszköz a raktározás annak érdekében, hogy alacsony termésű években se kerüljön veszélybe a lakosság alapvető élelmiszer-igényének (ebben az esetben kenyér) kielégítése.

Franciaországban folyamatosan napirenden van az új raktárkapacitások létesítése, ahol a szakemberek szerint minden korábbinál jobban figyelembe kell venni az energetikai és környezetvédelmi kérdéseket és költségeket. A „jövő silóinak” építéskor azzal kell számolni, hogy az elkövetkezendő években a raktározás energiaköltsége akár évi 10%-kal is nőhet, így a beruházások szénmérlegének tervezése és a minél kisebb beruházási költségre törekvés mellett az energiahatékonyság is megkülönböztetett figyelmet kap. Ez részben a megújuló energiák szerepének növelését jelenti a majdani működtetés során, másrészt az energiatakarékos berendezések és technológiák alkalmazását a raktározás során. Ez egyben azt is jelentheti, hogy a későbbi, jelentős energiaköltség-megtakarítás érdekében valamivel drágább, de korszerűbb és/vagy hatékonyabb berendezéseket építenek be. A tervezők szerint egy tonnányi raktárkapacításra általában 150-250 euró beruházási költség jut, ami függ a beruházás méretétől és az alkalmazott technológiáktól.

A Coop de France-kongresszusok hagyománya, hogy a szervezők igyekeznek nemzetközi kitekintésben is foglalkozni a tárgyalt témákban, így a raktározás esetében egy FAO-szakértői előadásra is sor került. A világ élelmezés-biztonságának szempontjából azért kezeli a FAO is megkülönböztetett figyelemmel a raktározást, mert a kiegyenlített és szélsőséges áringadozások nélküli piac egyik alapfeltétele a megfelelő raktárkapacitás és stratégiai készletezés. Meglepő viszont, hogy amikor arról van szó, hogy milyen mértékű élelmiszer-pocsékolás folyik a világban, nem csak a fejlett országokban tapasztalható ez, de a fejlődő országokban is. Ez utóbbi viszont nem a földolgozott élelmiszerekre, hanem az alapanyagokra vonatkozik, ugyanis a fejlődő országok alacsony színvonalú raktárkapacitásának egyik jelentős hátránya az, hogy a betárolt termés jelentős része válik a tárolás folyamán emberi táplálkozásra alkalmatlanná, az így folyamatosan kieső mennyiség nagysága igen jelentős, a folyamat fölszámolásával érdemi javulást lehetne elérni az élelmezés-biztonság terén. Francia részről ezt a szakma már évekkorábban fölismerte, így a GOF-ágazat szereplői már több olyan együttműködési programot is kezdeményeztek afrikai partnerekkel, ahol anyagilag is segítik a megfelelő műszaki színvonalú raktárkapacitás kiépítését, a működtetésben részt vevők szakképzését és a helyi piacok megteremtését. A FAO is ugyanezen célokat igyekszik megvalósítani, amikor a helyi közösségeket igyekszik hozzásegíteni a raktárak építéséhez, működtetéséhez, de mindenekelőtt az ezek hatékony működtetésében megkerülhetetlen szerepet játszó termelői struktúrák kialakításában, ideértve a szakképzést is. Egyértelmű, hogy a szükséges kapacitások kiépítését nem lehet csak és kizárólag állami forrásokból

megvalósítani sehol a világban, így azt ki kell, hogy egészítse a magántőkéből megvalósítandó raktárkapacitás-létesítés. A FAO adatai szerint 2050-ig 277 milliárd USD-t kellene erre a raktárkapacítások építésére (ideértve a hűtőtárolókat is) fordítani azért, hogy az élelmezési problémák kezelhetők legyenek!

Hozzászólásában [Catherine Vautrin](#), Marne megye parlamenti képviselője azt emelte ki, hogy a francia G20 elnökség munkatervében megkülönböztetett figyelmet kapott a mezőgazdaság, a globális élelmezés-biztonság és a mezőgazdasági termények világpiaci árának hektikus ingadozása elleni küzdelem. Ez utóbbi az Assemblée Nationale-ban is terítékre került és parlamenti munkacsoporti jelentés is készült a képviselő asszony részvételével, ami teljes terjedelmében elérhető a következő címen: <http://www.assemblee-nationale.fr/13/rap-info/i3863.asp>. Catherine Vautrin szerint az új KAP esetében elő kell segíteni a minél akadálytalanabb kereskedelmet regionális, nemzeti és nemzetek feletti raktárkapacítások létesítésével, valamint vissza kell szorítani a spekulációt. Nem állítja, hogy a raktárkapacítások bővítése és a raktározási föltételek javítása az egyedüli megoldás a globális problémák végleges megoldására, de ez rövid távon mindenképpen pozitív hatással jár, amiből az államnak is ki kell venni a részét. Számításaik szerint a francia piacnak mintegy 5 millió tonnányi újabb raktárkapacításra lenne szüksége, viszont az elmúlt években jelentősen megszigorodtak az építési és működtetési szabályok, így nem csak az újak építése vált nehezebbé, de sok esetben ellehetetlenült a már meglévő raktárkapacitás egy része is, ezért szükség lenne a szabályozók fölülvizsgálatára és ésszerű határokon belüli könnyítésére.

Christian Péés, az egyik legnagyobb francia gabonaszövetkezet, az EURALIS (<http://www.euralis.fr/>) elnöke a fentiek kapcsán úgy vélte, a magántőke kész beruházni az infrastruktúra kiépítésébe, de szerinte elvárható, hogy a raktározás – és elsősorban a gabonaraktározás – társadalmi szerepe miatt a működtetés költségeiből az állam is vegye ki a részét. A G20 tárgyalások kapcsán Christian Péés megjegyezte, ha nem lehet megvalósítani legalább az alapvető termények esetében egy globális szabályozást, lehetetlen lesz érdemben elejét venni a spekulációnak.

Hubert Grallet, a Coop de France elnöke a szekciót lezáró beszédében szintén a spekulációt és a piacsabályozásból az államok sok esetben tapasztalható kivonulását okolta a gabonapiaci helyzet instabilitása miatt. Úgy vélte, ugyan késéssel, de végre érdemi szándék tapasztalható arra nézve, hogy a pénzpiacok szabályozásán keresztül a mezőgazdasági termények piaca is stabilizálható legyen, ennek egyik érdemi megnyilvánulása a G20-csoport és annak francia elnöksége alatt elfogadott kezdeményezések sora, még akkor is, ha az eredmények egyelőre elmaradnak a várakozásoktól. A gazdáknak ezzel együtt meg kell tanulniuk a piaci hektikusság kezelését, ebben és a kríziskezeléshez szükséges ismeretek megszerzésében segít a Coop de France-nál most készül a „Guide de gestion du risque prix” (árkrízis-kezelési útmutató), amit a szövetkezetek a jövő évben kapnak kézhez.

Sokkal kevésbé érezhető Hubert Grallet szerint a megfelelő hozzáállás a 2013. utáni KAP tervezésében, ahol úgy tűnik, a Bizottság a legfontosabb kérdésnek a támogatások újraelosztását tartja, a piacsabályozó eszközöket pedig nem hogy bővítené, hanem folytatja azok további leépítését. A „zöldítésről” pedig, amit a Bizottság szerinte a javaslat egyik „emblemikus elemének” tekint, úgy véli, hogy az és a vele együtt járó újbóli ugaroltatás teljes logikai ellentmondásban van mindazzal, ami a FAO, a G20 és minden más, globális fórumon elhangzik. A francia gazdák alapvetően nem ellenzik a környezetbarátabb mezőgazdasági termelés ösztönzését, de csak a „pozitív” zöldítést tudják elfogadni, azt nem, ha ez csupán arról szól, hogy további akadályokat gördítsen a termelés útjába. Hubert Grallet

szerint a mostani KAP-reformmal az a legnagyobb probléma, hogy „pont a legfontosabb problémák mellett megy el”, hiányzik belőle a gazdákkal szembeni új kihívások megoldásának ambíciója. El kell ismerni, hogy vannak benne jó kezdeményezése elsősorban a válságkezelés terén, de ezek önmagukban nem elegendők, és sajnos inkább a „tűzoltásra”, és nem a megelőzésre irányulnak.

A Franciaországban hiányzó 9 millió tonnás raktárkapacitás kiépítése szerinte csak állam-magán együttműködésben valósulhat meg. A szakma részéről az ORAMA, az UNIGRAINS (<http://www.unigrains.fr/>) és a Sofiprotéol (<http://www.sofiproteol.com/>), a „francia MgSzH”, azaz a FranceAgriMer (www.franceagrimer.fr) részvételével készek a beruházások egy részének finanszírozására. Az ágazat lépéskényszerben van, mert miközben a termelés az elmúlt évtizedben 6 millió tonnával nőtt, megszűnt 3 millió tonnányi raktárkapacitás – a konkrét célkitűzés az, hogy első lépésként öt év alatt öt millió tonnányi új kapacitás épüljön meg. Azonban szükség van arra is, hogy a beruházásokat egy, a mostaninál egyszerűbb és gyorsabb engedélyeztetési folyamat előzze meg, most úgy tűnik, erre van remény már a jövő évtől. Szükség van a szemléletnek a megváltoztatására is, ami most gyakorlatilag a lakott területektől távolra úzi a silókat, építésük gyakorlatilag csak a mezőgazdasági területeken lehetséges, ami elméletileg logikus is lehetne, hiszen a termelés közelébe viszi a raktározást. *(Ami abból a szempontból viszont megkérdőjelezhető, hogy ezzel is az élelmiszertermelésre igénybe vehető terület csökken.)* Arra lenne szükség, hogy az új silókat ipari zónákban, föl hagyott ipari területeken is föl lehessen építeni, kihasználva a meglévő logisztikai infrastruktúrát is, és az építés ne csak a gazdálkodók, de a gazdálkodók által létrehozott struktúrák (szövetkezetek, gazdasági társaságok) számára is engedélyezhető legyen. Jelenleg ez nem kivitelezhető, amit a szakma nonszensznek tart, és minden lehetséges fórumon igyekszik ennek megváltoztatását elérni. Annak érdekében, hogy minél gazdaságosabban és az egészségügyi, környezetvédelmi, energetikai kihívásoknak minél inkább megfelelő módon lehessen a raktározást végezni, a Coop de France most készíti az erre vonatkozó referenciákat: a „jövő silója” anyagot a jövő év elején hozzák nyilvánosságra. Külön kiemelte a francia energia- és környezetgazdálkodási ügynökséggel (ADEME, www.ademe.fr) folyó együttműködést, ami a raktározás energiahatékonyságának növelése szempontjából meghatározó a szakma egésze számára.

Külön fejezetet kapott a bio-üzemanyagok kérdése, ahol Franciaország jelentős lemaradásba került az uniós megújuló energia-direktíva nemzeti joganyagba történő átültetésével, ahol a végrehajtási utasítás egyelőre hiányzik. A kedélyeket tovább borzolja az az önellentmondó szavazás is a Szenátusban, ami megszüntetné a bioetanolra és biodízeltre vonatkozó adókedvezmény egy részét alig néhány évvel azután, hogy a környezetvédelem érdekeire hivatkozva ösztönözték a gabona- és olajnövény-termelőket a hatalmas forrásokat igénylő bioüzemanyag-gyárak építésére. A szakma reméli, hogy a kormány és Nemzetgyűlés korrigálja ezt a hibát...

A szövetkezetek készek megfelelni a társadalom részéről megnyilvánuló, egyre jelentősebb környezetvédelmi elvárásoknak, ezért igyekeznek minden tőlük telhetőt megtenni az Ecophyto 2018-tervnek, ami 2018-ra felére csökkentené a kijuttatott növényvédő szerek és egyéb kemikáliák mennyiségét. Ezzel együtt úgy vélik, túlságosan is leegyszerűsítő, sőt demagóg az a hozzáállás, ami kizárólag a fölhasznált szerek mennyisége alapján mérné a környezetvédelem terén kifejtett erőfeszítéseket. A társadalmi elvárások egyre fokozódódnak és egyre szélesebb körre terjednek ki, így az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére, a biológiai sokféleség védelmére, a víz- és talajvédelemre, az élelmiszerbiztonságra és a nyomonkövethetőségre. Mindezek mellett a társadalom elvárja a minél

olcsóbb árakat, ami csak abban az esetben oldható meg, ha a másik oldalról lehetőség van arra, hogy növekedjen a termelők – és rajtuk keresztül a szövetkezetek – versenyképessége: a környezetvédelem és a gazdasági fejlődés nem feltétlen egymást kizáró tényezők, lehetséges megtalálni a kettő közötti összhangot.

Somogyi Norbert mezőgazdasági és TÉT-attasé, Párizs